

Sestanek in volitve na balinišču

V kraljevini Jugoslaviji je bila finančna in davčna služba popolnoma centralizirana in vodena od ministrstva za finance v Beogradu. V Ljubljani so bile štiri ustanove: finančna direkcija za Dravsko banovino, davčna uprava Ljubljana-mesto, davčna uprava Ljubljana-okolica in finančna kontrola. Po zasedbi Ljubljane je italijanski okupator prevzel obstoječo upravo, jo vključil v svoj sistem in jo stalno kontroliral s svojimi komisariji in načelniki.

Že aprila 1941 sta se v stanovanju dr. Iva Majcna na Parmovi 36 sestala dr. Vito Kraigher in dr. Majcen ter se pogovarjala o politični situaciji ter o pripravljenosti finančnih in davčnih uslužbencev za odpor okupatorju. Konec istega meseca je bil v istem stanovanju sestanek dr. Kraigherja z dr. Majcnom, Rajkom Dobroto, Marjanom Jenkom in Andrejem Perkom o tem, »kako se je treba takoj in vsestransko organizirati za začetek postopnega odpora proti okupatorju, o vojaških pripravah za odpor, o organizaciji političnega dela v katerem bi sodelovali vsi zavedni in napredni Slovenci.«

Zatem so pričeli prisotni z osebnimi stiki pridobivati člane za OF. Hkrati je Perko preko svojega sošolca Eda Keržana iz banke Slavija spoznal dr. Jožeta Brileja, ki je bil sekretar partije in OF za uslužbenec bank in zavarovalnic. Ko so se sestali v Keržanovem stanovanju v Gosposki ulici je dal dr.

Brilej Perku nalogo, naj ustanovi partijsko celico in matični odbor OF na finančni direkciji.

Na naslednji sestanek pri Keržanu je prišel Dušan Bravničar, ki je vprašal Perka, če sprejme kandidaturu za vstop v partijo. Ko je to sprejel, mu je dal nalogo naj se poveže z dr. Majcnom. K sodelovanju sta pritegnila še Miroslava Hauptmana in ti trije so bili prva celica KPS finančnih in davčnih uslužbencev. Vse to se je dogajalo v maju 1941. Junija istega leta so povezali z OF že nekaj desetih uslužbencev in sklenili so, da bodo ustanovili matični odbor OF.

Ustanovni sestanek je bil na balinišču gostilne Pod Rožnikom. Tam se je zbralo približno 15 uslužbencev vseh štirih finančnih in davčnih ustanov ter predstavnika okrožnega oziroma mestnega odbora OF, dr. Brilej in Andrej Lasič. Med balinanjem so izbrali devet članski matični odbor OF. Za predsednika je bil izvoljen Ante Gnidovec-Bofer, dr. Majcen je

bil sekretar, Perko pa je povezoval matični odbor z rajonskim odborom OF. Zadnja dva sta dobila od partije naročilo, da sebe ne volita za predsednika. »Postaviti je bilo treba nekoga po liniji OF, da se ne bi preveč čutilo vodstvo partije.«

Gnidovec ni vedel da so dr. Majcen, Perko in Hauptman člani partije. Kot piše Marjan Jenko v obsežnem zapisu o organizaciji odpora na omenjenih ustanovah, je bil dr. Majcen sekretar do aretacije decembra 1942, ob zaplembi 500.000 lir za OF, ko je bilo aretiranih še 18 drugih uslužbencev, med njimi tudi Perko. Nasledil ga je Hauptman, do prve aretacije marca 1943. Tretji sekretar je bil Jenko Marjan, in to do septembra 1943, ko je ob kapitulaciji Italije odšel v partizane. Njegovo delo je prevzel Franc Potisek, prav tako do odhoda v partizane, prve dni avgusta 1944. Matični odbor OF je povezoval 6 odborov OF na posameznih ustanovah, ti pa člane po posameznih oddelkih. Leta 1941 je bilo od 200 zaposlenih najmanj 160 članov OF. Organizacija je bila trdna, ker do 11. decembra 1943 ni bilo izdajstev. Takrat pa je domobranski zaupnik Rudolf Večerin izdelal spisek oseb za aretacijo. Od 25 predvidenih so jih aretirali 16. Toliko o organizaciji, ki je bila pogoj za množično in razno vrstno dejavnost proti okupatorju. Več o tem pa v prihodnji številki našega glasila.

LOJZ TRŠAN

BORCI GENERALA MAISTRA

Spomenik bodo odkrili brez mene

V prejšnji številki Dogovorov smo predstavili Ernesta Majerja, enega od Maistrovih borcev, ki so pred 69 leti vkorakali v Maribor in s tem zagotovili priključitev tega dela Štajerske k Sloveniji. Danes predstavljamo še dva takratna borca Slavka Švajgerja in Vladimira Jakliča.

Nekdanji Maistrov borec Slavko Švajger me je ljubeznivo sprejel na svojem domu na Cankarjevi 10 v Ljubljani. Pogovarjala sva se ob kozarčku vinjaka, ki me je čakal na njegovi mizici v lepo urejeni sobi.

Slavko se je rodil 28. marca 1895 v Črnomlju. Njegov oče je bil sodni uradnik, mati pa gospodinja. Dokončal je nižjo realko, potem pa še Marovo šolo, ki je bila v Ljubljani. V stari avstrijski vojski si je pridobil čin »gefretierja«. Vojaške veščine je opravljal pri gorskem strelskem polku. V tej enoti so bili v glavnem Slovenci. Tovarši Švajger je bil zaveden Slovenec. Ko so ga demobilizirali, se je prijavil Narodni straži, za tem pa se je javil Maistrovim borcem. Boril se je na levem krilu fronte. To je bilo v okolici Dravograda, Slovenjgradca in Kotelji. Še danes se dobro spominja svojega ko-

mandanta podpolkovnika Hermana Vidmarja. Žal mu je, da vrhovnega komandanta Maistra ni videl. Zadnje dni septembra 1919 se je vrnil domov. Kaj kmalu se je moral zaposliti. Delal je v več službah. Tako je bil pri lesno-izvoznih družbi Panonija, v Planini pri Rakeku je upravljal z žago, katere lastnik je bil Windisch-Graetz, bil je upravnik graščine v Beli Krajini, podobno delo je opravljal tudi v Ribnici.

Kmalu po izbruhu vojne se je priključil OF. Italijani so ga dalj časa opazovali, nato pa zaprli.

Po osvoboditvi je služboval na tedanjem slovenskem ministrstvu za gozdarstvo in lesno industrijo. Pokoj je nastopil leta 1950, od takrat dalje pa vse do leta 1970 je honorarno sodeloval pri Viba filmu in Radio Ljubljana.

Stanuje v lepem stanovanju. Brat je njegov сосед. Hčerka, ki stanuje v Šiški, je kolikor more ob njem. Čilega in zadovoljnega starega očeta imajo radi tudi njegovi vnuki.

Za svoje delo je prejel odlikovanje – red zasluge za narod s srebrno zvezdo.

* * *

Maistrov borec Vladimir Jaklič, podpolkovnik v pokoju, se je rodil 22. 2. 1897 v Ljubljani. Njegov oče je bil profesor, mati pa gospodinja. Opravil je osem gimnazij z veliko maturo, nato pa se je vpisal v šolo za rezervne oficirje.

Prav podrobno se spominja svojih preteklih dni. V avstrijsko vojsko je stopil na dan 15. 10. 1915. Služil je v peš polku v Judenburgu. Bil je tudi na ruski fronti. Leta 1918 se je prijavil Maistrovim borcem. Še danes ponosno pravi, da je bil med prvimi prostovoljci. Spominja se tudi, da

je njegov polk vodil polkovnik Zerjav. Z njim se je bojeval prav do konca vojaških operacij.

Po prvi svetovni vojni se je prijavil kot aktivni oficir v staro jugoslovansko vojsko. Služboval je v Črni gori, nato pa v Mariboru in Ljubljani. Bil je komandant bataljona kolesarjev. Leta 1938 je bil v Beogradu. Tam je dobil čin podpolkovnika. Tudi začetek vojne je doživel v našem glavnem mestu. Nemci so ga odpeljali v ujetništvo. Izročili so ga Italijanom. Ti so ga deportirali v zloglasno taborniško Ginars. Leta 1943 mu je uspelo, da se je vrnil v Ljubljano. Nek Italijan mu je izstavil napačen dokument, da je z njim lahko pripotoval domov. Zvedel je, da ga zasledujejo. Napotil se je na Dunaj. Zaprl so mu ženo Pavlo in tudi njega. V zaporu je ostal vse do prihoda Rusov.

Po osvoboditvi se je zaposlil za nekaj časa v Ministrstvu za kmetijstvo. Leta 1946 se je upokojil. Dolga leta za tem pa je honorarno predaval matematiko na TSS v Ljubljani.

Sedaj je Jaklič star že dobrih 90 let. Živi v domu upokojencev na Taboru. Lani mu je umrla žena. Nima nobenih sorodnikov. Pravi, da mu ni žal, ker je že tako v letih. Dolgo je živel in rad je imel življenje.

Ponosen je na odlikovanje, ki ga je dobil kot koroški borec. Septembrskega odkritja spomenika Maistru v Mariboru se ne bo mogel udeležiti. »Če sem bil od začetka pri Maistru, bi moral biti pri njem tudi sedaj. Toliko naporov ne prenesem več«, je zaključil tovariš Jaklič.

Preživeli Majstrovi borci so stari nad 90 let. V občini Center jih je živih še.

Kljub visoki starosti in boleznim imajo željo, da bi sodelovali pri odkritju spomenika svojega vrhovnega poveljnika v Mariboru. Prav gotovo jih bo na tem slavlju malo. Toda tisti, ki bodo prišli bodo visoko dvignili zastavo zmage, saj so pripomogli, da je Maribor in del Koroške ostal Slovenski.

VINKO BOVCAN

Naslednja številka Dogovorov izide 7. julija

KS Stari Vodmat

Prvi rezultati razgovora za okroglo mizo – Mladi Starega Vodmata so prejšnjo nedeljo organizirali širšo akcijo čiščenja in urejanja igrišča. Akcija je trajala od 10. do 19. ure. V njej je sodelovalo 40 mladincev in mladink. Poleg čiščenja so pobarvali obstoječe športne naprave, ogradili poti, prostore za kolesa in obeležili igrišča. Akcijo bodo nadaljevali prihodnjo nedeljo.

* * *

Javna razprava – 18. junija – Od ponedeljka (8. 6. 1987) dalje bo v prostorih krajevne skupnosti razgrnitev načrtov o prostorski in prometni ureditvi Ljubljane z območja naše krajevne skupnosti. Ogled je možen vsak dan od 9. do 14. ure ter v četrtek od 9. do 14. in od 17. do 19. ure. Krajan naj svoje pripombe in stališča zapiše v zvezek, ki bo v prostoru razgrnitve. Tako bodo krajan lahko dobili natančnejše odgovore na javni razpravi, ki bo 18. junija ob 18. uri v prostorih krajevne skupnosti Stari Vodmat.

* * *

Korak dalje v pogledu preskrbe – V okviru Vodmatskih dnevov smo skupno s potrošniškim svetom organizirali pogovor z delavci in poslovodji trgovine Emone in Mercatorja z namenom, da bi izboljšali preskrbo s prehrabeniimi in drugimi artikli, pa tudi odnose prodajalcev do potrošnikov.

Ceprav se je založenost obeh trgovin zadnje čase izboljšala še vedno včasih primanjkuje dolčenih artiklov (moka, praški, raznih vrst kruha) za kar pa ni kriviti poslovodje, temveč proizvajalce same. Govorili so tudi o boljši organizaciji pri blagajnah ter o pomanjkanju kadrov v trgovinah. Beseda je tekla tudi o čiščenju pred lokali in nepravilnem parkiranju na pločnikih in zelenicah.

* * *

Več pozornosti obrambnem zaščitem usposabljanju – Svet KS je na zadnji seji razpravljal o obrambnem in samozasčitnem usposabljanju v krajevni skupnosti, o delu komiteja za SLO in DS ter o kadrovski dopolnitvi civilne zaščite. Tako je za poveljnika CZ imenoval Slavka Škrinjarija, za načelnika Tomislava Barbiča, za člane pa: Franca Cvelbarja, Petra Gspana, Bojana Kodriča, Bojana Kerna, Janeza Nolda in Lucijo Oroz. Delegacija za zbor krajevne skupnosti pa je omenila, da pri poročilu o obrambnem samozasčitnem usposabljanju nikjer ni zaslediti pomembne vloge publikacije »Naša obramba« pri usposabljanju svojih bralcev.

* * *

Bogat kulturni program ob pol prazni dvorani – Nastop mladinskega pevskega zbora Vodopivci in narodno zabavnega ansambla Muralisti je bilo za poslušalce svojevrstno doživetje. Za nastop so Vodopivci pripravili zelo zahtevan in kakovosten program in velika škoda je, da je bilo tako malo poslušalcev. Dobro so se odrezali tudi Muralisti, ki so se z domačo vižo in pevcema Dragico in Šandorjem predstavili krajanom Vodmata. Bila je to prijetna urica razvedrila. Obem nastopajočim smo dolžni izreči vso priznanje in pohvalo.

LOJZE CEPUŠ

KS Stara Ljubljana

Skupščina upokojencev KS Stara Ljubljana – Izvedli so jo 14. maja. Upokojenci so razpravljali o različnih problemih, ki jih tarejo. Zelo kritično so spregovorili o delu društva in ugotovili, da je morala naloga opraviti v glavnem kar sama tajnica društva. Dali so ji vse priznanje, hkrati pa sprejeli sklep o vključitvi v odbor nekaterih drugih upokojencev, ki so voljni delati.

* * *

Kdo bo razrešil parkiranje na Ciril-Methodovem trgu? – Vozniki parkirajo vzdolž Ciril-Methodovega trga (od Robbovega vodnjaka pa vse do Vodnikovega trga) vse vrste motornih vozil. Pešci so pogosto prisiljeni uporabljati za pespot kar cesto. Navsezadnje ugotavljamo, da imajo nekateri vozniki privilegij celo pred ljubljanskim pajkom, kadar se pojavi na tem območju in odvažajo nepravilno parkirana vozila.

* * *

Priprave na volitve – Sestalo se je predsedstva KK SZDL. Podrobneje so spregovorili o pripravah na jesenske volitve v organe SZDL. Evidentiranih je več krajanov kot možnih kandidatov v organe OK SZDL, med njimi tudi sedanjí predsednik Janko Rednak. Kadrovska koordinacija je kljub vrsti težav tudi že dobila nekaj imen možnih kandidatov za organe KK SZDL. Sklenili so, da se bodo z njimi pogovorili še osebno.

* * *

Izdali smo »Novice Stare Ljubljane« – SZDL je izdala svoje novice in jih razdelila vsem gospodinjstvom. Predsednica skupščine KS Meta Verbič je krajan obvestila o delu tega organa, problemih v naši krajevni skupnosti in nalogah, ki jih bomo opravili v letošnjem letu. KK SZDL je pozvala vse krajan, naj se vključijo v evidentiranje možnih kandidatov za organe omenjene družbenopolitične organizacije, svet KS pa jih je opozoril na bližajočo turistično sezono in nujnost ureditve zunanje okolice.

* * *

Krajevni praznik in pobrateni KS Milinše-Kolovrat – Krajevna skupnost Milinše-Kolovrat je 23. maja praznovala svoj krajevni praznik in 10-letnico podpisa listine o pobratenuju s KS Stara Ljubljana. Njihove slavnostne seje se je z naše strani udeležila posebna delegacija.

* * *

Ali je Gallusovo nabrežje mesto za odlaganje starih avtomobilov? – Že dlje časa ugotavljamo, da je na Gallusovem nabrežju parkiranih vse več starih, odsluženih avtomobilov. Trenutno jih je 5 ali 6. Le kam z njimi in kdo bo poskrbel za odstranitev?

* * *

Samovolja se nadaljuje – Stanovanci hiše na Levstikovem trgu 8 in 9 se sprašujejo ali dejansko ni nobenega pristojnega organa več, ki bi preprečil samovoljo zasebnika Blaža Svetka. Brez kakršnegakoli dovoljenja je že adaptiral gostinski lokal, zamenjal izločbeno okna in glavna vrata s steklenimi. Skratka: brez dovoljenja si je prilastil družbeni lokal in še kaj. Delegacija KS Stara Ljubljana je zato na 10. seji zbora krajevne skupnosti občinske skupščine postavila delegatsko vprašanje o tej zadevi.

* * *

Namesto trgovine pa pizzerija – Trgovsko podjetje Delikatosa želi na Zoisovi cesti namesto delikatesne trgovine odpreti pizzerijo. O tem se pogovarjajo tudi že s svetom potrošnikov v KS. Dejansko gre za nov gostinski obrat, o čemer morajo nujno spregovoriti še drugi organi v KS.

* * *

Bliža se krajevni praznik naše krajevne skupnosti – Krajan KS Stara Ljubljana bomo 21. junija praznovali svoj krajevni praznik. Posvečen je spominu na številne demonstracije žensk proti italijanskemu okupatorju in njegovi pomogačem. Demonstracije je v Ljubljani organizirala Osvobodilna fronta slovenskega naroda v času od februarja do avgusta 1943. Največje demonstracije so bile prav 21. junija na Ciril-Methodovem trgu. Ob tej priložnosti pozivamo krajan in poslovneže, naj očistijo in uredijo okolico hiš ter primerno okrasijo izločbe.

* * *

Stari trg je oživel – Vzdolž Starega trga se je že pojavila vrsta gostinskih vrtičkov. Kolesarji in mopedisti so se zato z ulice preselili na pločnike, občani pa se sprašujejo, kje so površine za pešce. Pločnike želijo uporabljati celo vozniki s težkimi motorji in avtomobili. Kdo bo kaj ukrenil v zaščito občanov – pešcev?

SILVA ŠUC

Na osnovi plana za leto 1987 in sklepa 1. seje skupščine Občinske raziskovalne skupnosti Ljubljana Center objavljamo

Razpis

za priznanja in nagrade Občinske raziskovalne skupnosti Ljubljana Center.

Vabimo delavske svete, druge samoupravne in poslovodne organe OZD, društva, klube, družbenopolitične organizacije in skupnosti, da prijavijo kandidate za priznanja in nagrade: za inovacije, izboljšave, uspešno delo krožkov, društev in klubov s področja tehnične kulture ter posameznikov, organizatorje in mentorje, mlade, itd. Prijave z ustreznimi dokumentacijo pošljite do 15. septembra 1987 na naslov: Občinska raziskovalna skupnost Ljubljana Center, Adamič-Lundrovo nabrežje 2/IV, Ljubljana. (Pojasnila po telefonu 310-566, int. 397).

OBČINSKA RAZISKOVALNA SKUPNOST LJUBLJANA CENTER

DOGOVORI

Ustanovitelj in izdajatelj je Občinska konferenca SZDL Ljubljana Center.

Glasilo je leta 1979 dobilo srebrno priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Izdajateljski svet:

Ivo Bernard (predsednik), člani: Lojze Bukovac, Lojze Cepuš, Srečko Čož, Sreten Dimitrijevič, Hilda Herzog, Lilijana Kranjc, Marko Polič, Ksenija Preželj, Stane Zupančič in Darko Rajčič.

Uredniški odbor:

Niko Isajević (glavni in odgovorni urednik), Matija Čož (tehnični urednik), Jurij Popov, Srečko Čož, Miša Vidic, Alojz Tršan, Ksenija Preželj, Marjan Ciglič in Aleša Meško.

Izhaja štirinajstrednevno v 15.000 izvodih. Rokopisov ne vračamo.

Uredništvo: Kardeljeva 8, p. p. 191. Tel.: 214-296, 223-509 in 223-510. Žiro račun pri SDK Ljubljana 50101-678-47644, OK SZDL Ljubljana Center.

Tisk: ČGP »Delo«, Likozarjeva 1

Glasilo prejemajo vse družine v občini brezplačno na domove.